

Тетяна Курченко
к. іст. н., доц.
м. Київ

РОБОТА З ДИТЯЧОЮ АУДИТОРІЄЮ ЯК НЕОБХІДНА СКЛАДОВА КУЛЬТУРНО-ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУЧАСНИХ МУЗЕЙНИХ УСТАНОВ УКРАЇНИ

Дитинство є найкращим часом для початку регулярного відвідування музеїв. Це час становлення молодої людини, формування характеру, набуття знань, пошуку національної ідентичності. Саме у дитячому віці людина набуває здатності розуміти мову музейних предметів, знаходити в музеї джерело знань, бачити в музеї центр культурного життя громади.

Згідно із даними Державного комітету статистики України у 2013 р. музеї відвідало 22 329 осіб, з них 10 311 – діти, учні та студенти. Отже, молодіжна аудиторія склала майже половину всіх відвідувачів. Не дивно, що робота музеїв з дитячою і молодіжною аудиторією набуває сьогодні все більшої актуальності. Якщо сучасний музейний заклад хоче мати в майбутньому постійну, і головне, підготовлену музейну аудиторію то серед напрямів його культурно-освітньої діяльності робота з дітьми має посісти значне місце.

На жаль, в Україні практично відсутні чисто дитячі музейні заклади, які б працювали виключно із дитячою аудиторією і де б вся освітня діяльність будувалась з урахуванням вікових особливостей дитини та базувалась на розроблених музейною педагогікою методиках (прикладом може слугувати музей «Експериментаріум» у Києві). Щодо українських реалій, то скоріше можна говорити про музеї, характер експозицій яких викликає цікавість більше у дітей, ніж у дорослих (численні музеї ляльок, ялинкових прикрас та ін..) та організацію особливих послуг для дітей, що їх надають музейні заклади різних профілів.

Зарубіжна музейна практика на сьогоднішній день накопичила достатній досвід організації дитячих музеїв. Ідея створення спеціалізованих музейних просторів для дітей отримала найбільш повне втілення в Сполучних Штатах

Америци (США). Від моменту створення Ганною Галлуп в 1899 році першого дитячого музею в нью-йоркському районі Бруклін пройшло вже 116 років. За прикладом Брукліна в перше десятиріччя ХХ ст. були засновані дитячі музеї в Бостоні, Детройті, Індіананapolisі та інших регіонах країни. Нині близько 300 з існуючих у світі дитячих музеїв розташовані саме в США.[1,с.134-135] На європейському континенті дитячі музеї стали активно створюватись у 70-х. рр.. ХХ ст. Сьогодні добре знаними у світі дитячими музейними центрами є Інвенторіум у Місті науки і техніки Ла Віллет в Парижі, Дитячий музей в Едінбурзі, Дитячий музей у музейному кварталі Відня, Дитяча студія при Національному центрі мистецтва і культури ім. Ж. Помпиду в Парижі, «Музеон» у Гаазі тощо. В них діти навчаються і пізнають світ у процесі гри, творчості та спілкування. Ця мета позначається на політиці комплектування фондів музеїв, що одночасно підпорядковуються експозиційним і освітнім завданням. В експозиціях дитячих музеїв разом з унікальними експонатами є, зазвичай, багато звичайних предметів з якими дитина стикається у повсякденному житті, а також експонатів-муляжів, які можна брати в руки, приводити в рух, використовувати в іграх та творчій діяльності. При конструюванні музейних будівель в дитячих музеях варіюються великі і малі приміщення з включенням куточків «живої природи» – зимових садів, акваріумів, зон тактильного сприйняття музейної інформації, комфортабельних зон для творчої діяльності, художнього осмислення отриманої інформації, ігрового простору, зон відпочинку та рекреації. При проектуванні внутрішнього музейного простору враховуються не тільки експозиційні, а й педагогічні цілі. «Знання починаються з подиву і відкриття» – таким є гасло Дитячої кімнати Смітсонського музею (США). [2, с. 81].

Останнім часом вітчизняні музеї усвідомили необхідність розробки і втілення в практичну діяльність музейних закладів дитячих програм і проектів, розрахованих на довготривалу перспективу. Як правило в ній враховуються особливості сприйняття музейної інформації дітьми різних вікових груп: дошкільнят і дітей молодшого шкільного віку, учнів середніх і старших класів. Ці особливості

проявляються у побудові тематики дитячих заходів, відборі експонатів для показу, використанні особливих педагогічних прийомів для різних вікових груп дітей, різноманітних форм подачі матеріалу. Найбільш сучасною і привабливою формою подачі матеріалу є інтерактивні програми, музейні квести тощо. Гідний наслідування досвід у організації дитячих заходів набув Національний музей мистецтв імені Богдана та Варвари Ханенків. Серед його набутоків слід відмітити дитячі театралізовані дійства в контексті проекту «Живий Музей – Театр»; абонементну музейну програму «Абетка мистецтва» для дітей 6-8 років, що складається з 8 тематичних занять; екскурсію -дискусію «Краса по-європейськи» призначену для відвідувачів старшого шкільного віку (13-16 років); тематичні екскурсії «Боги та герої Давньої Греції», «Біблійні події та життя святих у творах з колекції музею» та багато інших, орієнтованих на зміст сучасних шкільних програм. Важливо, що музей працює не тільки з дітьми, а і їх батьками, для яких в 2015 році підготував тематичну виставку «Світ дитинства». Вона допоможе батькам краще зрозуміти місце і роль дитини в різні історичні епохи, засвоїти нові педагогічні прийоми у спілкуванні із власною дитиною.[3]

Достатньо креативним у розробці дитячих інтерактивних програм є Харківський літературний музей. Проект першої дитячої експозиції «Споконвіку було слово» розробляли самі діти. Вони розмальовували стіни і зобразили Україну у вигляді космічного корабля, в якому нуртує якесь особливе життя. Програми «Обрядове коло» і «Дитяча книжка» здійснювали дитячі мрії – за допомогою перевдягань діти перевтілювались у різних чарівних істот, що ставали активними учасниками обрядових дійств на Різдво, Івана Купала, Великдень. Розвиткові міжособистісного спілкування, гармонійному поєднанню понять «Я» і «Ми» сприяють самостійно розроблені і організовані школярами заходи в музеї. Музей зробив дітей активними учасниками музейної роботи. Вони готують виставки, самостійно проводять екскурсії для своїх товаришів, знайомлять однолітків із видатними українськими і зарубіжними митцями, письменниками, поетами.[4, с.185].

Чернігівський обласний художній музей імені Григорія Галагана відомий і шанований в області завдяки проведенню такої форми культурно-освітньої діяльності, як майстер-класи для дітей та дитячі музичні салони. Для юних відвідувачів всіх вікових категорій у музеї проводяться музичні вистави, спектаклі та вистави-лекції: лекція-вистава «Уявний музей», вистава «Тараканище», сиквел-фантазія «Снігова королева» за мотивами казки Ганса Крістіана Андерсена, спектакль за п'єсою Жана Жене «Вона або три пісні плачу папи» та багато ін. [5]

Як бачимо, окремі музеї вже мають у своєму арсеналі цікаві форми роботи із дитячою аудиторією. Але знайти свою «родзинку» у роботі з дітьми ще не все. В організації такої діяльності музеям слід враховувати багато аспектів, зокрема: підтримувати тісний зв'язок із дошкільними дитячими закладами, школами, технікумами, щоб узгоджувати тематику дитячих заходів із навчальними програмами; мати проекти націлені на тривалу перспективу; враховувати у своїй роботі новітні досягнення вікової та музейної педагогіки; проводити тренінги із музейними працівниками, що працюють з дітьми; забезпечити обмін досвідом організації дитячих програм у вітчизняних музеях. Ареною такого обміну досвідом можуть бути Музейні фестивалі, де б існувала окрема секція по роботі із дитячою аудиторією, різні тренінги національного та міжнародного рівнів. Прикладом такого міжнародного обміну думок може слугувати українсько-нідерландський проект «МАТРА-музеї України» (2009 р.), що поклав початок підготовці музейних працівників із сучасним мисленням і плідному обміну думок. Будемо сподіватись, що таких заходів побільшає і робота серед дитячої аудиторії буде постійною темою сучасного музейного дискурсу.

Джерела та література

1. Шевченко В. В. Музеезнавство / В. В. Шевченко, І. М. Ломачинська. – К.; 2003. – 287 с. – ЮНЕСКО [Електронний ресурс] / Офіційний сайт організації. – Режим доступу : <http://www.unesco.org>. – Заголовок з екрана.
2. Котлер Н. Музейний маркетинг і стратегія: формування місії, залучення публіки, збільшення доходів і ресурсів [Текст] / Н. Котлер, Ф. Котлер,

- В. Котлер / Пер. з англ. Т. Олійник, Т. Пирогова, С. Рябчук, Р. Свято. – К. :
ВД «Стилос», 2010. – 528 с.
3. Національний музей мистецтв імені Богдана і Варвари Ханенків
[Електронний ресурс] / Офіційний сайт музею. – Режим доступу :
<http://www.khanenkomuseum.kiev.ua>. – Заголовок з екрана.
 4. Музейний менеджмент і освітня діяльність / Упор. Г. Аартс, З. Мазурик. –
Львів: Літопис, 2009. – 223 с.
 5. Чернігівський обласний художній музей імені Григорія Галагана
[Електронний ресурс]. / Офіційний сайт музею. – Режим доступу :
<http://www.halahan-art.com/>. – Заголовок з екрана.